

НАГРАДИТЕ „ЗЛАТНА ДЕТЕЛИНА“ ЗА 2016 Г.



На 8 март 2016 г. в голямата зала на Националния политехнически музей в София фондация „Вигория“⁽¹⁾ връчи годишните си награди – почетен плакет „Златна детелина“. Тази награда се дава за цялостна професионална и творческа изява на личности с особени заслуги към обществото в трите направления на фондация „Вигория“ – образование, екология, култура. Наградата цели да се даде израз на признателност за високи постижения на личности, които на професионално равнище и на доброволни начала са работили всеотдайно за положителни процеси в обществото и в полза на подрастващите.

Наградените тази година са:

В област „Наука и образование“: проф. д-р Елена Киркова, д.х.н. – „за нейната голяма всеотдайност като преподавател, изследовател, ръководител и публицист, за високата ѝ отговорност към проблемите на образованието и към нейните възпитаници“.



Проф. д.х.н. Елена Костадинова Киркова

В област „Екология“: Милка Джиджова, учител по физика – „за нейния принос за утвърждаване на Екопарламента като национална младежка организация с разнообразна и съдържателна дейност, свързана с околната среда и устойчивото развитие, за нейната компетентност, отговорност и доброволен труд в полза на обществото“.

В област „Култура“: Йордан Нанчев, писател – „за неговата публицистична дейност, за неговата гражданска смелост и висока отговорност пред младите поколения, за възстановяване паметта за учения, публициста и учи-

теля на народа – проф. д-р Асен Златаров, за написване на книгата „Синът на тоя град“.

Проф. Елена Киркова е родена в Свиленград на 24 юли 1923 г. Завършва гимназия с пълно отличие.

През 1948 г. с отличие завършва специалност „Химия“ в Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Учителства две години в родния си град и от 1951 г. започва дългогодишната си научна и преподавателска дейност в Химическия факултет на Софийския университет.

Закърмена с родолюбивите традиции и борбения дух на семейството си и родния си град – Свиленград, Елена Киркова изминава дългия и труден път на жена учен, академичен преподавател, ръководител и публицист.

Първите си научни изследвания започва под ръководството на проф. Георги Близнаков – изследва линейната скорост на кристализация и влиянието на примесите върху кристалния растеж. Изследванията стават основа на бъдещата ѝ научноизследователска дейност за включването на примеси и получаването на особено чисти вещества, необходими за новите отрасли на техниката – полупроводници, лазери, комуникационни предаватели, компют-ри, високотемпературни свръхпроводници, енергийни източници и др. Въз основа на тези изследвания, с помощта на акад. Близнаков и тогавашния министър на химическата промишленост Георги Панков, а също и с помощта на прекрасните си научни сътрудници, Елена Киркова организира лаборатория с производствена база за производство на тези вещества. На базата на изследванията си написва монографията „Вещества с висока чистота – методи за получаване“.

Специализира в Московския университет, катедра „Радиохимия“, и в Университета „Сен Жером“ в Марсилия, Франция – лаборатория по кристален строеж.

От 1984 г. тя е първата жена професор по химия в 100-годишната история на Химическия факултет на Софийския университет. Там проф. Киркова ръководи създадената по нейна идея Проблемна научноизследователска лаборатория за особено чисти неорганични вещества.

Много технологии, разработени от нейния екип, са въведени в химическата промишленост на България. Преподава, ръководи дипломанти, специализанти и аспиранти. Елена Киркова има над 100 научни публикации. Автор и съавтор е на учебници по химия за студенти, научнопопулярни книги и многобройни научни статии. Почти 50 години тя отдава от живота си на научна и преподавателска работа в Катедрата по неорганична химия на Химическия факултет при Университета. След пенсионирането си през 1990 г. продължава да чете лекции в Химическия факултет до 1995 г. По покана на ръководителя на Катедрата по природни науки към Централния институт за усъвършенстване на учители (ЦИУУ) – София, сега Департамент за информация и усъвършенстване на учители към Софийския университет, организира курс

„Съвременно състояние и перспективи за развитие на неорганичната химия“, който чете от 1995 г. до 2003 г.

Проф. Елена Киркова е автор на учебниците за висшия курс по химия, – „Химия на елементите и техните съединения“ (704 стр.) и „Обща химия“ (464 стр.), допълнени и преиздадени през 2013 г. Както обемът, така и съдържанието им говорят достатъчно красноречиво за огромната всеотдайност на авторката към науката на чудесата – химията.

Учебникът „Химия на елементите и техните съединения“ е основен курс за свойствата на всички неорганични прости и сложни вещества – от водорода до трансурановите елементи. Материалът е разгледан на основата на химичната термодинамика и квантовомеханичната теория за строежа на веществата. Учебникът има за цел не само да даде необходимите знания на студентите, но и да формира у тях научно-творческо мислене за анализиране на усвоените знания, за което спомага стройното изложение на основата на Периодичната таблица на Менделеев. Отразени са приложните аспекти на неорганичната химия, включително за новите отрасли на техниката.

В учебника „Обща химия (неорганична химия)“ се разкрива строежът на микро- и макросистемите. На базата на Периодичната таблица са представени много данни за различни физикохимични величини и на тази основа са направени корелации между някои от тях. Всичко това е база за по-нататъшно усвояване на химичните знания в различните химични дисциплини. В този смисъл, учебникът може да бъде полезен не само на студентите, но и на всеки, който използва постиженията на химията в своята практика.

За своите постижения в областта на науката и принос в развитието на българското образование Елена Киркова е получавала много награди: орден „Кирил и Методий“ втора степен, 1981; значка „Отличник на БАН“, 1982; Почетен знак на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, 1988; юбилеен медал „110 години Софийски университет „Св. Климент Охридски“, 1998; Почетен знак на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ със синя лента, 2003. През октомври 2013 година е удостоена със званието „Почетен гражданин на Свиленград“ – най-високото отличие на общината, по повод 90-годишния си юбилей, а през ноември 2013 – с Почетен знак на Факултета по химия и фармация при Софийския университет.

Достигнала 92-годишна възраст, проф. д-р на химическите науки Елена Киркова е най-дългогодишният преподавател в историята на Химическия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ – най-старото висше училище у нас.

✉ **Мария Добрева**
Фондация „Вигория“
www.vigoria.webs.com